

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет мистецтва та дизайну
Кафедра мистецтвознавства та
загальногуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	<u>29 «Міжнародне право»</u>
Спеціальність	<u>293 «Міжнародне право»</u>
Назва освітньої програми	<u>Міжнародне право</u>
Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий) рівень</u>

Розробники і викладачі (зазначаються розробники і викладачі, які викладають дисципліну - посада, наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)	Контактний тел.	E-mail
Професор кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, кандидат мистецтвознавства, доцент Уварова Тетяна Іванівна	067-275-73-12	skalatatjana@ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Ораторське мистецтво – це наука і мистецтво переконливої комунікації; наука, що є фундаментом професіоналізму спеціаліста гуманітарної професії. Це досконале вміння говорити до групи людей у структурований, виважений спосіб із наміром надати інформацію, вплинути, чи розважити слухачів, що у широкому сенсі є розділом мистецтва.

Ефективність здобуття знань залежить від того, наскільки слово або прочитаний текст спонукатиме студентів до активного мислення, розуміння ними змісту і значення слова, правильного співвідношення його з об'єктами і явищами реального світу - до безпосереднього чуттєвого сприйняття дійсності. Оскільки слово використовується в різній зовнішній формі і має свої жанри мовлення, то, закономірно, що ефективність методів залежить, насамперед, від впливової сили живого слова та майстерності мовлення. Майстерність мовлення необхідна тому, що породжує

інтерес до його змісту та процесу.

Метою ораторського мистецтва як навчальної дисципліни є ознайомлення з історією та теорією ораторського мистецтва, опанування методики й практики ораторського мистецтва; застосування раціональної мовленнєвої поведінки у різних ситуаціях спілкування через всебічне вивчення краси людського слова; формування і виховання носіїв змістовного, переконливого, правильного мовлення; сприяння розвитку загальної і фахової ерудиції, професійно важливих мисленнєвомовленнєвих якостей здобувачів.

Передумови для вивчення дисципліни Дисципліна «Ораторське мистецтво» в структурно-логічній схемі базується на набутих знаннях з наступних ОК: «Філософії», «Історії міжнародних відносин», «Історії та теорії міжнародних суспільних комунікацій», «Історії політичних вчень та політологія», «Міжнародних відносин та світової політики».

Вивчення ораторського мистецтва закладає основи для подальшого розвитку студентів, забезпечує формування навичок правильного, швидкого, свідомого, культурного мовлення, формує техніку мовлення.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Ораторське мистецтво» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність (ІК):

Розуміння та уміння розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-8. Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та професійної діяльності

ЗК-9. Ораторські навички, навички усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК-8. Здатність до ділового спілкування у науковому та освітньому середовищі.

ФК-9. Здатність викладати міжнародно-правові дисципліни на високому теоретичному та методичному рівні.

Навчальна дисципліна «Ораторське мистецтво» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН-9. Використовувати прийоми та навички ділового спілкування під час індивідуальної бесіди, у процесі колективного обговорення проблем на переговорах та у виступах перед аудиторією.

ПРН-10. Узагальнювати результати власних досліджень, надавати та обґрунтовувати власні пропозиції з предметної сфери дослідження.

ПРН-22. Демонструвати лідерські якості, навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді.

ПРН-23. Застосовувати професійні навички дослідження в неакадемічному середовищі.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денневідділення/заочневідділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова /вибіркова
3	90	14/4	16/2	60/84	1	2	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Генеза ораторського мистецтва та мовленнєвої комунікації	11	2	2	7	10			10
Тема 2. Виразальні засоби мовного дискурсу у метахудожньому контексті	11	2	2	7	15	2	2	11
Тема 3. Культура діалогу та мистецтво стратегії у мовленнєвій комунікації	11	2	2	7	15		2	13
Тема 4. Закони логіко-емоційного мовлення в ораторському мистецтві	11	2	2	7	10			10
Тема 5. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії	12	2	2	8	10			10
Тема 6. Основи полемічної майстерності	12	2	2	8	10			10
Тема 7. Поняття Сторітелінгу та приклади використання	11	1	2	8	10			10
Тема 8. Аналіз крос-культурної поведінки в бізнес-комунікації	11	1	2	8	10			10
Усього годин	90	14	16	60	90	2	4	84
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ/ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та запитання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Ораторське мистецтво» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Генеза ораторського мистецтва та мовленнєвої комунікації Виникнення та етапи розвитку ораторського мистецтва	7	10
2	Тема 2. Виразальні засоби мовного дискурсу у метахудожньому контексті Реферат 1. Риторичні ефекти. 2. Видатні оратори 3. Прийоми запам'ятовування тексту: екстемпоральний, мнемонічний, театральний	7	11

3	Тема 3. Культура діалогу та мистецтво стратегії у мовленнєвій комунікації Розвиток полемічної майстерності. Типологія особистості та мовна комунікація. Сучасна мовленнєва комунікація Реферат 1. Сучасна мовленнєва комунікація. 2. Визначення культури мовлення. 3. Комунікативні якості мовлення. 4. Нейролінгвістичне програмування.	7	13
4	Тема 4. Закони логіко-емоційного мовлення в ораторському мистецтві Інтонанція як мовне явище на слуховому рівні сприйняття. Мовні такти, їх значення для процесу мовлення. Паузи. Логічні наголоси. Темп мовлення. Позамовні засоби виразності (поза, жести, міміка). Реферат 1. Мовна культура ораторів 2. Невербальні засоби мовної комунікації	7	10
5	Тема 5. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії Техніка мовлення - сукупність прийомів фонаційного дихання, дикції та голосу, що доведені до ступеня автоматизованих навичок та допомагають здійснювати мовленнєву дію в процесі ораторської практики. Вправи з постановки дикції: артикуляційна гімнастика, на вимову приголосних звуків та сполучень звуків, вимова чистомовок, скоромовок та нісенітниць, метод К.С. Станіславського про словесні та фізичні дії. Реферат 1. Техніка мовлення 2. Типологія особистості та мовна комунікація 3. Нові заходи голосомовного тренінгу	8	10
6	Тема 6. Основи полемічної майстерності Спів. Форми та види спору. Типи та особливості учасників спору. Принципи та правила ведення спору. Полеміка. Дебати. Евристичні методи генерування нових ідей. Реферат 1. Розвиток полемічної майстерності 2. Евристичні методи генерування нових ідей 3. Комунікативні якості мовлення	8	10

7	Тема 7. Поняття Сторітелінга та приклади використання Сторітелінг у 90-х роках минулого століття розробив і успішно впровадив в управління міжнародною корпорацією американець Девід Армстронг. Він урахував психологічний чинник такий як: розповіді з життя значно легше сприймаються, вони цікавіші, ніж логічні аргументи й сухі міркування, а тому здатні викликати в слухача довіру й мотивувати до певних дій. Реферат 1. Лінгвістичний аспект композиції промови 2. Приклади застосування сторітелінгу 3. Сторітелінг – нове віяння маркетинг	8	10
8	Тема 8. Аналіз кроскультурної поведінки в бізнес-комунікації Основна проблема в сучасному глобалізованому суспільстві яку досліджує автор книжки – це відмінності між бізнес-комунікаціями, що орієнтовані на результат, та такими, що орієнтовані на встановлення взаємовідносин.	8	10
Всього		60	84

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання до заліку

1. Поняття ораторська майстерність.
2. Ораторська майстерність у сучасному світі.
3. Розвиток риторики як соціально-культурне явище.

4. Видатні оратори Стародавнього Риму - Цицерон, П. Гракх, Г. Гракх.
5. Культура мови та комунікативні ораторські властивості.
6. Риторичні ефекти як засоби вираження мовного дискурсу.
7. Прийоми запам'ятовування тексту.
8. Промова-експромт: як ефективно спланувати несподіваний виступ.
9. Засоби подолання страху перед аудиторією.
10. Невербальні засоби комунікації.
11. Планування ораторського виступу.
12. Принципи структурної організації мовного виступу.
13. Структура мови.
14. Структура презентації проекту та її основні принципи.
15. Етапи підготовки ораторського мовлення.
16. Зоровий контакт із аудиторією.
17. Як стати цікавим для слухачів і навчитися утримувати їх увагу.
18. Емоційне мовлення.
19. Композиція емоційного мовлення.
20. Раціональне мовлення.
21. Структура раціонального мовлення.
22. Видатні оратори Давньої Греції.
23. Промова-експромт: як ефективно спланувати несподіваний виступ.
24. Засоби подолання страху перед аудиторією.
25. Визначення та основні властивості судового красномовства.
26. Призначення судової промови.
27. Визначення поняття «спір».
28. Структурні елементи спору.
29. Аргументація як структура доказового міркування.
30. Як стати цікавим для слухачів.
31. Публічний виступ. Етапи підготовки до публічного виступу
32. Культура публічного спілкування (психологічний аспект)
33. . Культура публічного спілкування (мовленнєвий аспект).
34. Особливості підготовки та проведення дискусій.
35. Основи полемічної майстерності.
36. Характеристика сучасного суспільно-політичного публічного мовлення
37. Основи ефективної комунікації.
38. Дати визначення термінам «аргумент» та «аргументація».
39. Ювілейна промова.
40. Ораторське мистецтво та його функції.
41. Закони риторики.

42. Сторітелінг та його специфіка.
43. Мовленнєва специфіка бізнес-комунікації.
44. Міжкультурний діалог у бізнес-комунікації.
45. Особливості вітчизняної бізнес-комунікації.

8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів			100
Заочна форма навчання			
Поточний контроль			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою
		залік
90-100 (10-12)	A	зараховано
82-89 (8-9)	B	
74-81(6-7)	C	
64-73 (5)	D	
60-63 (4)	E	

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

35-59 (3)	Fx	не зараховано
1-34 (2)	F	

9. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ здобувачів наукового ступеню доктора філософії

Оцінювання успішності навчання здобувачів наукового ступеню доктора філософії здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно в національну шкалу («зараховано», «не зараховано») та шкалу Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС – A, B, C, D, E, FX, F).

Рівень знань оцінюється:

- «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» С - від 74 до 81 балів – Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

10. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання та засвоєння навчальної дисципліни передбачає неухильне дотримання вимог академічної доброчесності, яка регулюється Законом України “Про освіту” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004), «Методичними рекомендаціями для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН № 1/9-650 від 23.10.18 року), іншими нормативними документами).

Відповідно до ст.42 Закону України “Про освіту” академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Овчиннікова А.П. Мовленнєва комунікація та мистецтво мовлення : монографія. О. : Маяк, 1999. 253 с.
2. Овчиннікова А.П. Основи ораторської майстерності в умовах конфліктної взаємодії / А.П. Овчиннікова, С.К. Хаджирадєва. О. : Пальміра, 2005. 180 с.
3. Овчиннікова А.П. Ораторское искусство Хрестоматия. О. : Астропринт, 2006. 405 с.
4. Овчиннікова А.П. Цінності культури та цивілізація: вибрані праці. Одеса: Юридична література, 2010. 288 с.
5. Овчиннікова А.П. П'ять кроків до гарної мови: Мовна комунікація: техніка мовлення / Херсон, 2016. 94 с.

Допоміжна

1. Абрамович С.Д. Риторика : Навч. посіб. І С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. Л. : Світ, 2001. 240 с.
2. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення: Навч. посіб. Л. : Світ, 1990.-232 с.
3. Бацевіч Ф. Основи комунікативної девіатології. Л.: Світ, 2000. 236 с.
4. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: Мова та етика ділової комунікації: Навч. посіб. Вид.2-ге, доп. і перероб. К.: АртЕк, 2002. 208 с.
5. Введенская Л.А. Деловая риторика: Учебное пособие для вузов / Л.А. Введенская, Л.Г. Павлова. Р.-н/Д. : Феникс, 2004. 576 с.
6. Гайдаманова Г.Г. Ділове мовлення : Навч. посіб. / Г.Г. Гайдаманова, Л.С. Данкіна, Л.І. Коломієць. Х. : ХДПУ, 2002. 264 с.
7. Лисиченко Л.А. Культура мови державного службовця / Л.А. Лисиченко, П.О. Редін. Х. : Магістр, 2000. 187 с.
8. Олійник Т.І. М. Тулій-Цицерон - вершина римського красномовства. К. : Либідь, 1990. 92 с.
9. Олійник Г.А. Виразне читання. Основи теорії : Посібник для вчителів. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2001. 224 с.

10. Richard R. Gesteland «Cross-Cultural Business Behavior. Marketing, Negotiating, Sourcing and Managing Across Cultures» © Copenhagen Business School Press, 2002. 347 p.
11. Сагач Г.М. Риторика: Навч. посіб. К.: Вид-чий Дім «Ін . Юре», 2000, 568 с.
12. Уварова Т. І. Монолог як явище культури / Одеса:Астропринт, 2009. 176 с.
13. Хоменко І.В. Еристика: мистецтво полеміки. К.: Наука, 2001. 195 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Он-лайн бібліотека. URL: <http://www.lib.com.ua>.
3. <http://www.info-library.com.ua/books-book-149.html>.